

УДК 623.618

Баталюк В.І.

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

Методичний підхід до обґрунтування раціональної структури командування сухопутних військ Збройних Сил України

Методический подход к обоснованию рациональной структуры командования сухопутных войск Вооруженных Сил Украины

Methodological approach to the rational justification of Land Force Command of the Armed Forces of Ukraine

Резюме. У статті, з урахуванням досвіду реформування Командування Сухопутних військ Збройних Сил України, керівних документів та поглядів щодо перспективної структури системи управління ЗС України на найближчу перспективу, аналізу існуючої методичної бази, з використанням методів структуризації цілей, кластерного аналізу та аналізу ієрархій, розроблено підхід до обґрунтування раціональної структури командування ЗС України.

Ключові слова:

Командування Сухопутних військ Збройних Сил України; система управління; орган військового управління; функціональна та організаційна структура; алгоритм; структура органу управління.

Резюме. В статье, с учетом опыта реформирования Командования Сухопутных войск Вооруженных Сил Украины, руководящих документов и взглядов на перспективную структуру системы управления ВС Украины на ближайшую перспективу, анализа существующей методической базы, используя методы структуризации целей, кластерного анализа и анализа иерархий, разработан подход к обоснованию рациональной структуры Командования СВ Украины.

Ключевые слова:

Командования Сухопутных войск Вооруженных Сил Украины; система управления; органы военного управления; функциональная и организационная структура; алгоритм; структура органа управления.

Resume.

The approach for reasoning of the rational structure of the Ukrainian Armed Forces Command was developed in the article. The experience of reformation of the Ukrainian Land Forces Command, guideline documents and opinions concerning possible command and control system structure of the Armed Forces of Ukraine for the nearest perspective, analysis of the existing methodological basis using the aim structuring methods, clustering and hierarchy analyses were taken into the consideration in the article.

Keywords: the Ukrainian Armed Forces Command, command and control system structure, command and control body, functional and organizational structure, algorithm, command and control body structure.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Відповідно до чинних керівних документів [1, 2], дію Державної комплексної програми призупинено, проте не відмінено.

Наказом НГШ № 256 від 04.11.2013 р., яким було затверджено “Положення про штаби видів ЗС України”, до складу Генерального штабу ЗС України передбачалось інтегрувати штаби видів Збройних Сил, які б відповідали за розвиток відповідного виду Збройних Сил, визначення вимог до підготовки військових

частин та розроблення на їх основі керівних документів, організацію підготовки осіб офіцерського та сержантського складу, а також інспектування військ (сил) видів Збройних Сил.

Протягом 1-го етапу реформування системи управління ЗС України, чисельність командування СВ ЗС України була зменшена на 50%, фактично, були скорочені управління родів військ та спеціальних військ, зазнала значних змін організаційно-штатна структура штабу командування СВ ЗС України. У той же

час, оперативні командування як органи управління міжвидовими угрупованнями не були створені, а набуття ними оперативних функцій здійснюється і до тепер, в період проведення антитерористичної операції (АТО) на сході країни. Аналіз обстановки на сході країни та зростання ймовірності збройної агресії проти України показує, що рішення щодо переформування командувань видів ЗС України у штаби видів Збройних Сил з передачею функцій оперативного управління було, в значній мірі, передчасним і недоцільним. Загалом, реформування органів військового управління (ОВУ) повинно ґрунтуватись виключно на науковому підході, основаному на проведенні аналітичних розрахунків та моделюванні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій надав змогу дійти висновку, що сучасні методичні підходи та методи є розрізнені й специфічні щодо способу обґрунтування організаційної структури органів управління і не дозволяють визначити значення показників ефективності їх роботи. Так, у [3], при розробці підходу до обґрунтування раціональної організаційної структури органу управління ЗС України більшість параметрів його функціональної структури вважається заданими, що в існуючих умовах перехідного періоду є недостатнім для обґрунтування його раціональної структури. Методика розроблена у [4] не враховує функціональних особливостей органів управління, а ґрунтується на аналізі обсягу інформаційних потоків. В основу досліджень [5] покладено метод обґрунтування чисельності оперативного складу загальновійськового штабу на основі встановлених нормативних показників оброблення інформації, який можна також частково використати і для обґрунтування параметрів варіантів організаційної структури, проте порядок здійснення вибору раціонального з них не вирішено.

Метою статті є розроблення методичного підходу до обґрунтування раціональної структури Командування Сухопутних військ ЗС України, який би на відміну від попередніх робіт не містив зазначених недоліків.

Виклад основного матеріалу. Згідно з Настановою з оперативної роботи структура органу управління визначається з урахуванням наступних вимог: відповідність структури і чисельності органу управління масштабам і обсягу завдань управління та складу підпорядкованих військ; функціональна однорідність органу управління, що передбачає наявність структурних підрозділів, які виконують взаємопов'язані завдання управління; виключення дублювання функцій у його структурних підрозділах; відповідність і взаємосумісність організаційно-штатної структури органу управління мирного і воєнного часу.

Аналіз функціонування ОВУ в мирний час, а також досвід воєнних конфліктів сучасності, свідчать про те що, їх структура змінювалась відповідно до функцій і завдань, які на них покладались, що було пов'язано, перш за все, зі складом підпорядкованих військ, характером їх майбутніх дій, розвитком засобів автоматизації управління та зв'язку.

Відповідно до Концепції реформування та розвитку ЗС України і затвердженого "Положення про штаби видів ЗС України", основні завдання Штабу Сухопутних військ ГШ ЗС України за мирного часу визначені **за напрямками адміністративного управління**, планування розвитку Сухопутних військ ЗС України; визначення вимог до підготовки військ (сил) Сухопутних військ та розроблення на їх основі концептуальних і програмних документів тощо.

Однак аналіз функцій і завдань, що покладаються на ОУ (штаб) СВ показує, що окремі функції та завдання, особливо такі, як: **планування заходів розвитку Сухопутних військ на середньострокову та короткострокову перспективу; контроль за станом органів військового управління, військових частин, військових навчальних закладів Сухопутних військ; визначення вимог до підготовки військ Сухопутних військ та розроблення на їх основі концептуальних і програмних документів, а також відповідних стандартів підготовки тощо**, штаб СВ ЗС

України без структурних підрозділів родів військ і спеціальних військ (РВіА, АА, ППО СВ, АЕ), які відповідають за планування застосування та підготовку військових частин, планування заходів розвитку родів військ і спеціальних військ, вирішити не може. Отже, сьогодні говорити про переформування командування у штаб СВ передчасно і недоцільно.

При таких умовах, надзвичайно важливим завданням постає, в першу чергу, визначення функціональної структури командування СВ ЗС України.

Побудова (визначення) функціональної структури органу управління залежить від множини факторів (порядок, послідовність виконання завдань структурними підрозділами, сітловий графік роботи ОУ, аналіз інформації на виході кожного підрозділу та якому підрозділу вона у першу чергу потрібна).

Як показує досвід ведення бойових дій з незаконними збройними формуваннями на сході України, на результати збройного протистояння безпосередньо впливає не тільки професіоналізм генералів і офіцерів, стан озброєння і військової техніки, наявність сучасних засобів зв'язку й АСУ, але і своєчасна та якісна підготовка резервів, формування і підготовка резервних частин і підрозділів (підрозділів територіальної оборони), а також забезпечення операції (бойових дій) матеріально-технічними засобами. Такі важливі завдання може вирішувати орган управління, який не пов'язаний безпосередньо з плануванням та проведенням військових операцій (ОК). Таким органом управління, сьогодні, може бути Командування СВ ЗС України. Окрім цього, досвід реформування і розвитку ЗС України (2001 – 2006 р.) показав, що завдання планування територіальної оборони

(ТрО) і управління підрозділами ТрО успішно виконувало командування СВ ЗС України. І тому, в сучасних умовах реформування системи управління ЗС України, доцільно було б знову покласти виконання такого завдання на командування Сухопутних військ, надавши командувачу СВ в особливий період статус заступника начальника ГШ - Головнокомандувача ЗС України з територіальної оборони.

Перераховані завдання оперативного та адміністративного управління військами, безумовно, впливатимуть на функціональну структуру органу управління Сухопутних військ.

У цілому ж, алгоритм обґрунтування раціональної організаційної структури органу управління (штабу), на наш погляд, повинен включати виконання ряду таких послідовних взаємопов'язаних етапів (рис. 1):

- формування переліку функцій і завдань командування Сухопутних військ ЗС України, їх структуризація та побудова дерева цілей;

- побудова (визначення) функціональної структури органу управління;

- формування варіантів організаційної структури командування Сухопутних військ ЗС України, які забезпечуватимуть виконання визначеного переліку функцій і завдань та визначення параметрів;

- перевірка відповідності параметрів організаційної структури командування Сухопутних військ ЗС України необхідним значенням ефективності виконання завдань;

- порівняльне оцінювання альтернативних варіантів організаційних структур Командування Сухопутних військ ЗС України та вибір раціонального.

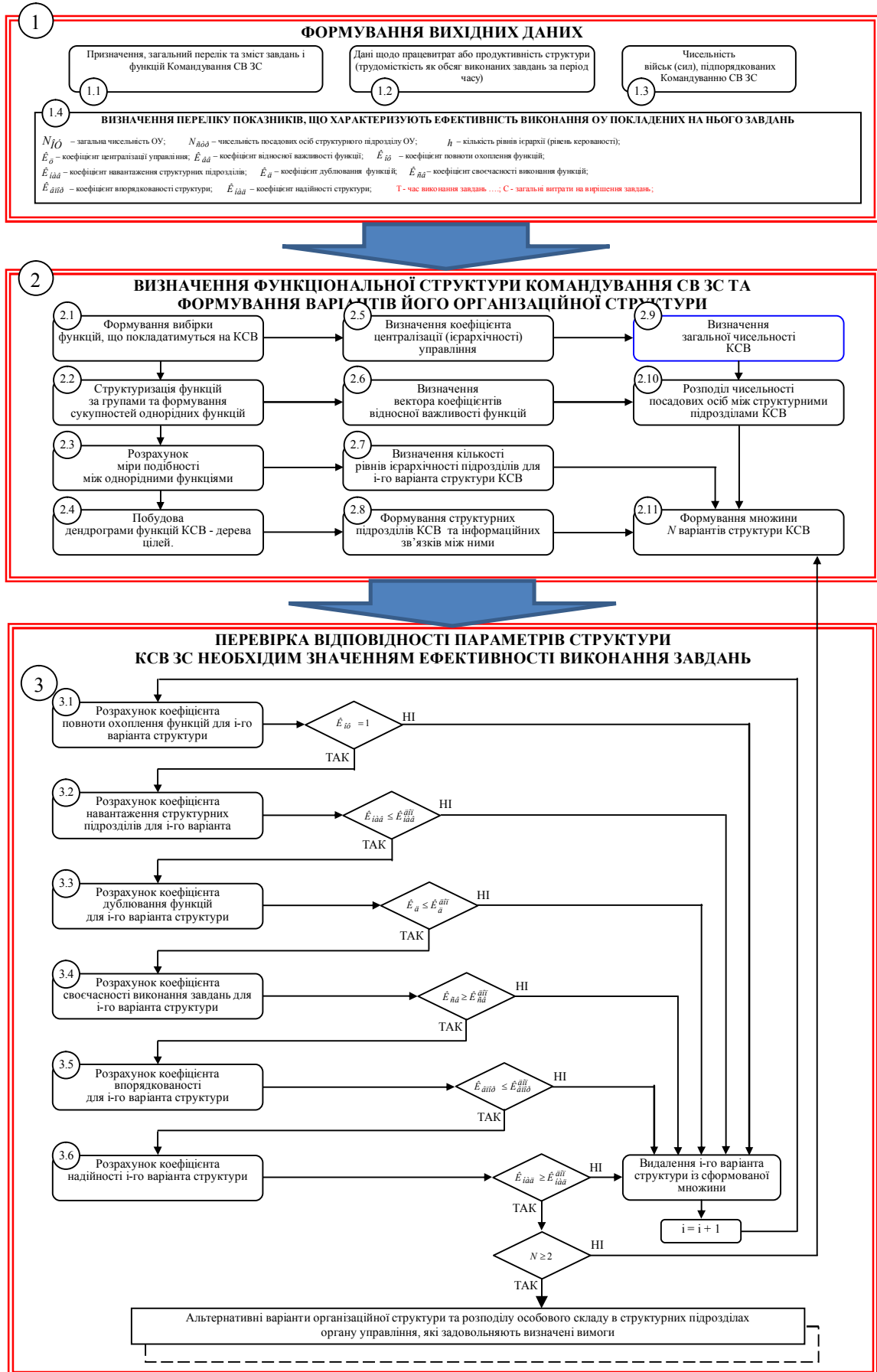

Рис. 1. Алгоритм обґрунтування раціональної структури КСВ ЗС України

4

ПОРІВНЯЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВАРІАНТІВ СТРУКТУРИ КСВ ТА ВИБІР РАЦІОНАЛЬНОГО З НИХ

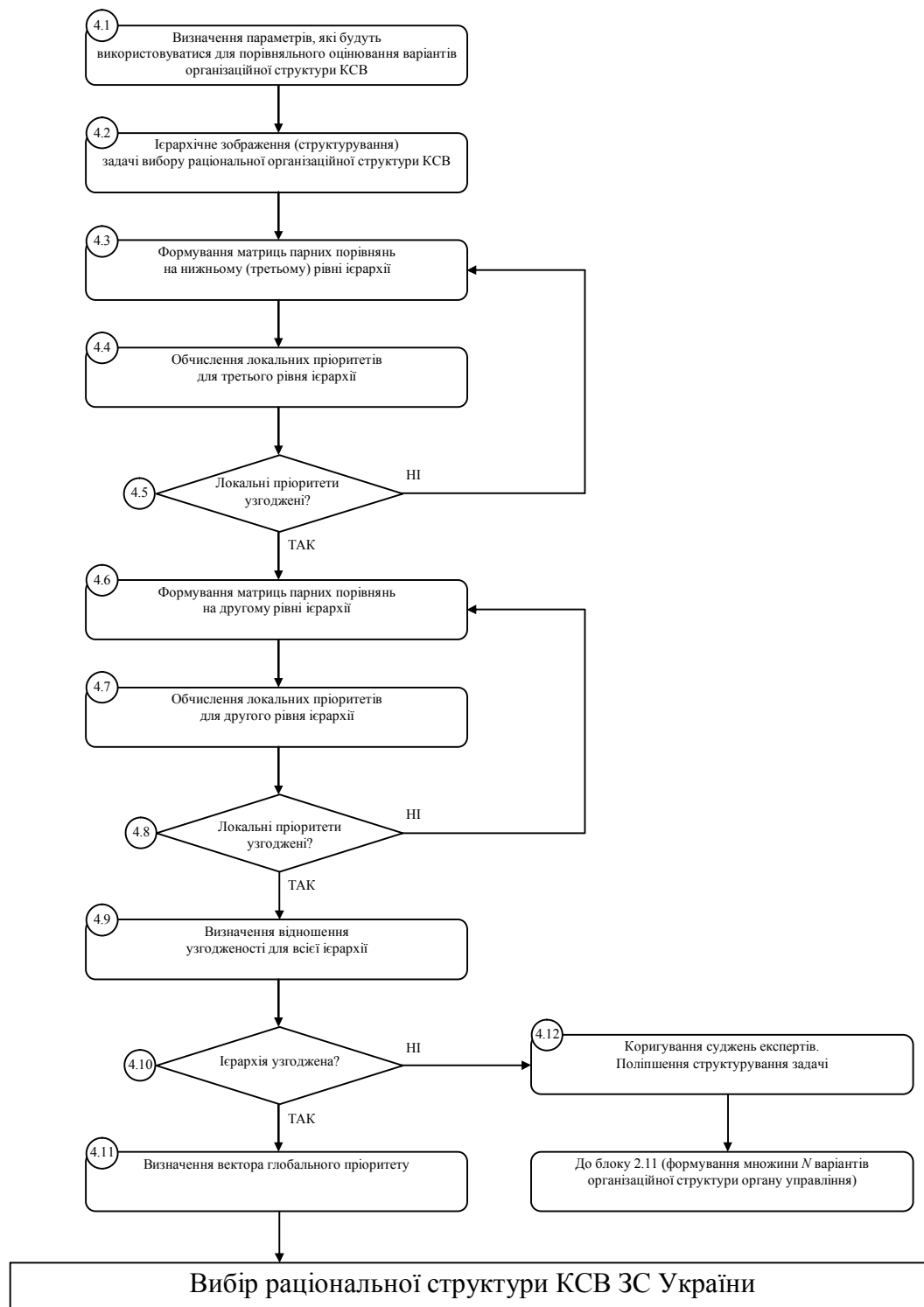

Рис. 1. Алгоритм обґрунтування раціональної структури КСВ ЗС України (продовження)

Висновок: Проаналізувавши завдання, що покладені на орган управління (штаб) Сухопутних військ ЗС України можна прийти до висновку, що перша і основна вимога до органів

управління оперативної ланки управління (відповідність структури і чисельності ОУ масштабам і обсягу завдань управління та складу підпорядкованих військ) не виконана. У

наказі начальника ГШ ЗС України № 256 від 04.11.2013 р. визначено, що чисельність ОУ (штабу) Сухопутних військ повинна складати всього 50 військовослужбовців та 4 працівники ЗС України. Ці показники, безумовно, значно занижені та науково не обґрунтовані.

Проблема обґрунтування раціональної структури, складу та уточнення вимог до органів військового управління оперативної ланки управління ЗС України в умовах їх реформування і розвитку, з урахуванням змін у формах і способах застосування Збройних Сил, вітчизняного і зарубіжного досвіду організації, функціонування та забезпечення систем управління військами протягом останніх десятиліть є надзвичайно актуальною.

Подальші дослідження слід присвятити розробці методичних підходів до обґрунтування раціональної організаційно-штатної структури Командування СВ ЗС України, визначення показників і критеріїв їх оцінювання, проведенню порівняльного оцінювання альтернативних варіантів організаційної структури ОУ (штабів) видів та вибір раціонального з них.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Основні напрями реформування та розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року [Текст]. – К.: ГШ ЗС України, 2013. – 21 с.
2. Воєнна доктрина України: Затверджена. Указом Президента України від 15 черв. 2004 року № 648 (в редакції Указу Президента України від 8 червня 2012 року №390/2012)[Текст] // Відомості ВРУ. – К., 2012.
3. Власюк, В.М. [Текст] Методичний підхід до обґрунтування раціональної організаційної структури органу управління Збройних Сил України / В.М. Власюк, А.В. Сагун, С.М. Островський // Зб. наук. пр. ЦНДІ ЗС України. – К.: ЦНДІ ЗС України, 2011. – № 1 (47). – С. 215 – 223.
4. Орлов М.М. Методика оцінки інформаційного навантаження на орган військового управління внутрішньої зони системи управління оперативно-тактичного рівня / М.М. Орлов // Зб. наук. пр. ХВУ. – Х., К., 2004. – Вип. 6 (53). – С. 12-16.
5. Назаренко Ю.В. Метод обґрунтування чисельності оперативного складу загальновійськового штабу на основі встановлених нормативних показників оброблення інформації [Текст]// ЦНДІ ЗС України. – К., 2005. – С. 3-16.
6. Основы теории управления войсками / [П. К. Алтухов, И. А. Афонский, И. В. Рыболовський и др.]. – М. : Воениздат, 1984. – 221 с.